

Шет тілін оқытудағы интернет блогтар

Бекмағанбетова Гүлгүл Сайранқызы
Нұр-Сұлтан қ. "Тұран-Астана" университетінің
ағылшын тілі пәнінің оқытушысы

Интернет-блогтар шет тілдерін оқытудың танымал құралына айналады. Дегенмен, блогтарды пайдалануды қолданыстағы оқу бағдарламаларына қалай енгізуге және блогтарды білім беруде пайдалану бойынша зерттеу нәтижелеріне қатысты көптеген сұрақтар әлі де бар. Бұл мақалада біз шетел тілдерін оқыту процесінде блогтарды пайдалану бойынша әртүрлі зерттеулердің нәтижелерін қарастырамыз. Алдымен, «блог» терминінің мағынасын ашып, оқудағы конструктивтік көзқарас тұрғысынан осы ұғымның теориялық негізін сызып көрейік.

Блог - бұл талқылау немесе ақпараттық мақсатта бүкіләлемдік Интернетте жарияланған веб-сайт немесе онлайн журнал, онда жарияланымдар кері хронологиялық тәртіпте орналастырылған. Блог оқырмандары блог авторына пікірлер мен хабарламалар қалдыра алады. Блогтың өзінде жеке авторлар, авторлар топтары немесе мәтіндік жарияланымдарға Интернет сілтемелерін орналастыруға болады. Блогтар кез келген нақты тақырыптарға немесе мәселелерге арналған [1, б. 32]. Негізгі блог мәтіндері көбінесе бейнелермен, суреттермен және басқа блогтарға сілтемелермен толықтырылады. Блогтардың өзі бейне мазмұннан, аудио мазмұннан, фотосуреттерден және өте қысқа мәтіндік хабарламалардан (микроблогтар) тұруы мүмкін. Білім беру ресурстары ретінде пайдаланылатын блогтар білім беру блогтары деп аталады. Бастапқыда блогтар тікелей оқу мақсатына арналмағанына қарамастан, олар тіпті арнайы бағдарламалау білімі болмай-ақ электронды журналдар жасауға мүмкіндік беретіндіктен шет тілі мұғалімдерінің қызығушылығын тудырды [3, б. 69].

Білім берудегі конструктивтік теорияны жақтаушылар білім беруде блогтарды пайдалануды жақтайды, өйткені блогтар студенттердің өзара әрекеттесуін ынталандыруға, оқуға студентке бағытталған көзқарас қағидаттарын және әлеуметтік оқыту идеясын жүзеге асыруға көмектеседі [4, б. 5]. Сонымен қатар, конструктивтік көзқарас оқушының танымдық дамуына, дәлірек айтсақ, оған қоғам мен мәдениеттің қалай әсер ететініне назар аударады. Блогтар білім алушыларға білім құрастыру арқылы көмектесетіндіктен, бұл алдыңғы тәжірибенің мағынасын құру процесі, олар мұғалімдер мен оқушылар үшін идеяларды бірлесіп құрудың құнды құралы ретінде қызмет етеді. Тілді оқытуда блогтарды қолдану арқылы студенттер өздерінің

тілдік дағдыларын әртүрлі жағдайларда қолдана алады, басқа студенттермен өз пікірлерін талқылайды, бір негізгі дағдыдан алған білімдерін басқаларға тасымалдайды және бірлескен оқуға қолайлы әлеуметтік оқыту ортасын жасай алады.

Бұл мақалада біз әртүрлі зерттеулерге шолу жасаймыз, мысалы, блогтарды пайдаланудың мәдени аспектісін зерттеу, мақсатты тілде сөйлесу үшін блогтарды пайдалану туралы зерттеулер және сөйлеу, оқу сияқты негізгі дағдыларды дамыту құралы ретінде қарастырылды.

1. Мәдени аспект. Шетел тілдерін оқытуда блогтарды пайдалану мәдени білімді меңгеруге ықпал етеді және оқытылатын тілдің қоршаған ортасының мәдениетімен танысуға мүмкіндік береді. Зерттеулер көрсеткендей, студенттер мәдени білімді блогтар арқылы алады және оқытылатын тілдің мәдениетін зерттеуге мүмкіндік алады. Мысалы, Американдық және Испандық студенттер мәдениетаралық алмасу үшін блогтар құрған бірлескен жобаны сапалы зерттеу нәтижелері, ынтымақтастық жобаларында, коммуникативті тапсырмалар әдісін қолдану шет тілін және оның тиімді оқуына ықпал ететінін көрсетеді. Тағы бір мысалда, электронды хабарландыру тақталары, блогтар, онлайн талқылаулар арқылы тіл үйренудің тиімділігі дәлелденді. Студенттер блогтардың авторлары мен оқырмандары болған жобаның нәтижелері блогтардың шығармашылықты ынталандыратынын, тілде тәжірибе жасауға, өз ойын жеткізу дағдыларын шыңдауға және тіл мәдениетімен танысуға мүмкіндік беретінін көрсетеді. Сонымен қатар, блогтар танымал мәдениетке қол жеткізуді қамтамасыз етеді. Осы тұрғыда шет тілдерін оқытын Австралиялық университет студенттерінің электронды ақпарат алмасу құралдарын пайдалануы зерттелді. Зерттеу нәтижелері көрсеткендей, блогтар тілді меңгеру, ана тілінде сөйлейтіндермен қарым-қатынас, танымал мәдениет пен шынайы тілдік материалға ену үшін жаңа мүмкіндіктер береді.

Соңғы зерттеулер блогтарды пайдалану, мәдени өзара әрекеттесуге ықпал ететінін және тілдік құзыреттілікті дамытатынын растайды. Мәдениетаралық құзіреттілікті дамыту үшін блогтарды пайдаланған жоғары сынып оқушыларының қатысуымен жүргізілген зерттеу нәтижелері блогтарды пайдалана отырып тапсырмаларды орындау мәдениетаралық мәселелер туралы ой жүгіртуге және басқа

мәдениеттің тасымалдаушыларымен ақпарат алмасуға мүмкіндік беретінін көрсетеді. Осындай нәтижелерді ана тілі, француз тілі болып табылатын қашықтықтан оқитын магистранттардың өзара әрекеттесуін зерттеген зерттеушілер де алды.

Зерттеу нәтижелері блогтардың студенттер арасындағы мәдениетаралық өзара әрекеттесуді ынталандыруда тиімді екенін көрсетеді. Блогтарды оқу құралы ретінде пайдаланған Испандық және Американдық студенттердің мәдениетаралық өзара әрекеттесуінің терендей түсуі зерттеу нысанына айналды, бұл оқытуда блогтарды пайдалану екі топтың да мәдениетаралық құзыреттіліктерін дамытуға ықпал еткенін анықтады [9]. Соңында, автономды оқыту контекстінде Американдық орта мектеп оқушылары арасында блогтарды қолдану арқылы асинхронды коммуникацияны зерттеу блогтар оқушылардың автономиясын қамтамасыз ету және мәдениетаралық құзыреттіліктерді дамытуға жәрдемдесу үшін тамаша мүмкіндіктер беретінін көрсетті.

2. Өзара коммуникация. Зерттеулер көрсеткендей, блогтарды пайдалану студенттердің, сондай-ақ мұғалімдер мен студенттер арасындағы өзара әрекеттесуді дамытуда маңызды рөл атқарады. Блогтар мен викилер сияқты цифрлық медиа студенттер арасындағы өзара әрекеттесу мен коммуникативті тәжірибені ынталандыратыны атап өтілді. Сонымен қатар, зерттеулер көрсеткендей, шет тілі мұғалімдерінің блогтарды пайдалануы олардың ынтасын арттырып қана қоймайды, сонымен қатар оқу үдерісі аясында өткізілетін пікірталастарды әртараптандыруға мүмкіндік береді. Сонымен қатар, Испан тілін күндізгі бөлімде оқитын студенттерге арналған онлайн білім беру кеңістігінің құрылымы мен ұйымдастырылуын зерттей келе, зерттеушілер блогтар білім беру кеңістігі ретінде пайдаланылғанда студенттердің өз қабілеттеріне деген сенімін арттыруға, оқуды жылдамдатуға, шығармашылық және жан-жақты білім алу, оқыту стратегияларын талқылау үшін платформа құру және бірлескен және әлеуметтік өзара әрекеттесуді жеңілдету. Ақырында, мұғалім мен оқушының өзара әрекеттесу стратегияларын зерттеген зерттеушілер блог жүргізудің оқушылардың өзін-өзі көрсету және өзін-өзі бағалау мүмкіндіктерін арттыруға, сондай-ақ жалпы оқу үлгеріміне оң әсерін тигізді.

3. Негізгі тілдік дағдылар. Оқу және жазу дағдыларын дамыту үшін блогтарды пайдалану туралы зерттеулер бұл әдістеменің оқытудағы тиімділігін растайды. Дегенмен, сөйлеу дағдыларын дамыту әдісі ретінде блогтарды пайдалану туралы зерттеулер шектеулі. Тілдік дағдыларды дамытуға бағытталған неміс тілі курсы зерттеу барысында басқа электрондық оқу құралдарымен бірге блогтарды

пайдалану бұл дағдыларды дамытуға оң әсер етеді деген қорытындыға келді. Блогтардың авторлары мен оқырмандары ретінде оқушыларды қамтитын он екі айлық жобаның мысалы, блогтар шығармашылықты дамытатынын, тілдік экспериментті ынталандыратынын, оқушылардың өзін-өзі көрсетуін жеңілдететінін және олардың мақсаты тіл мәдениетімен танысуына көмектесетінін көрсетті.

Сөйлеу дағдылары

Блог жүргізу тәжірибесінің сөйлеу дағдыларын дамытуға әсері туралы жүргізілген зерттеулердің аздығы олардың миға шабуыл, өзін-өзі таныстыру және коммуникация дағдыларын дамытудың тиімді құралы екенін көрсетеді. Сонымен қатар, сол зерттеулер блог жүргізудің еркін сөйлеуді, ойды жеткізудегі дәлдікті және дұрыс айтуды арттыруға әсер етпейтінін көрсетті. Блогтарды қолдану миға шабуыл, өзін-өзі таныстыру, бағалау және ақпарат алмасу дағдыларын дамытатыны туралы деректер бар [5]. Кейінгі зерттеуінде сол автор сөйлеуді дамыту үшін дауыстық блогтардағы ұзақ ауызша презентациялардың тиімділігін және студенттердің жетістіктерін субъективті бағалауды зерттеді. Нәтижесінде, бір жағынан, автор студенттердің өзіндік сөйлеу дағдыларын дамытуда ілгерілеушілікті сезінгенін байқады. Екінші жағынан, автор сөйлеудің еркіндігін арттыру, айтылымды жақсарту немесе ойды жеткізуде дәлдік жағынан айтарлықтай оң өзгерістер болмағанын атап өтеді. Ағылшын тілін шет тілі ретінде оқыту үшін қолданылатын аудиоблогтарды зерттеген зерттеуде аудиоблогтың ауызша сөйлеу дағдыларын дамытуға оң әсері анықталды.

Оқу дағдылары

Блогтарды пайдалану оқу материалын оң қабылдауға, сыныптағы талқылауларға қатысуды арттыруға, дүниетаным мен сыни ойлау дағдыларын дамытуға ықпал ететінін көрсететін жеткілікті зерттеулер болғанымен, блогтардың оқушылардың оқу дағдыларын дамытатыны туралы деректер салыстырмалы түрде аз. Оқушылардың блогтарда жарияланған әдеби шығармаларға, жазбаша жауаптарын зерттеген мектеп оқушылары арасында жүргізілген эмпирикалық зерттеу олардың оқуға деген қызығушылықтары мен оқығандары туралы ойлауының артқанын көрсетеді. Ағылшын тілін шет тілі ретінде үйренетін университеттің бірінші курс студенттеріне оқуды үйретудегі блогтардың тиімділігі туралы зерттеушілер блогтарды қолдану зерттеуге қатысушылардың көпшілігінің ынтасымен қабылданғанын және басқа дәстүрлі салыстырғанда оқу дағдыларын дамытуда жоғары тиімділікті көрсетті. Блогтар оқу үдерісіндегі пікірталастарды ынталандыру үшін де тиімді. Пікірталас арқылы оқыту оқу дағдыларын меңгерудің тиімділігін арттыратыны,

ал блогтарды пайдалану студенттерді сыныптағы пікірталасқа тартудың тиімді әдістемесі екені атап өтілді [6, б.16].

Сонымен қатар, блог жүргізу сауаттылық пен сыни ойлау дағдыларын жақсартатынын көрсетеді. «Talkback» жобасы блогтарды сегізінші сынып оқушыларын, олардың ата-аналарын және тағылымдамадан өтуші мұғалімдерді біріктіретін онлайн пікірталас ортасы ретінде пайдаланды және зерттеуші блогтар оқушылардың сыни тұрғыдан ойлау дағдыларын дамытуға, сондай-ақ олардың дәстүрлі және компьютерлік сауаттылықтарының жалпы деңгейін арттыруға көмектеседі деген қорытындыға келді [7, б. 92]. Ағылшын тілін үйренуде блогтарды пайдалануды, зерттеу барысында блог жүргізу оқу дағдыларын және сыни ойлауды дамытуға оң әсер етеді деген қорытындыға келді [8, б. 172]. Сонымен қатар, оқушылардың өзара қарым-қатынасы оқу үдерісін байытып, оны ұйымдастыруға үлес қосуға мүмкіндік беретіні тіркелді. Нинг блогы деп аталатын жобаның нәтижелерін сараптау барысында педагог-практиканттарды балалар әдебиетіне арналған блог арқылы оқушылармен қарым-қатынас жасау барысында, блогтар оқушылардың оқу үдерісіне қатысу дәрежесіне және сыни ойлау дағдыларын дамытуға оң әсер ететіні анықталды [9, 232 б.]. Оқу дағдыларын және түсінуді дамыту үшін блогтарды пайдаланудың тиімділігін растайтын дәлелдер аз. Гонконгтың бастауыш сынып оқушылары блог жүргізудің ағылшын және қытай тілдерін оқу тестісінің ұпайларына әсерін бағалау үшін пайдаланатын блогтардың әртүрлі түрлерін зерттеуде мұндай сынақтардың ұпайларында айтарлықтай оң өзгерістер табылмады. Қорыта келгенде, әлеуметтік желі ресурстары студенттердің ақпараттарды талдау және алу дағдысын

қалыптастыру, олардың ақпараттық қызметтің маңызды біліктерін игеру қабілетін арттырады.

Қолданылған әдебиеттер тізімі:

1. Armstrong, K., & Retterer, O. (2008). Blogging as L2 writing: A case study. *AACE Journal*, 16(3), 233–2512.
2. Blood, R. (2000). Weblogs: A history and perspective. *Rebecca's Pocket*, 7(9). Retrieved on November 17, 2012 from http://www.rebeccablood.net/essays/weblog_history.html.
3. Chapman, C. (2008). Emerging communities at BBC Learning English. *TESL-EJ*, 11(4). Retrieved on November 17, 2012 from <http://www.cc.kyoto-su.ac.jp/information/teslej/ej44/a6.html>.
4. Colwell, J., Hutchison, A., & Reinking, D. (2012). Using blogs to promote literary response during professional development. *Language Arts*, 89(4), 232–243.
5. de Andrés Martínez, C. (2012). Developing metacognition at a distance: Sharing students' learning strategies on a reflective blog. *Computer Assisted Language Learning*, 25(2), 199–212.
6. Driscoll, M. P. (2005). *Psychology of learning for instruction* (3rd ed.). Boston: Pearson/Allyn & Bacon.
7. Ducate, L. C., & Lomicka, L. L. (2008). Adventures in the Blogosphere: From Blog Readers to Blog Writers. *Computer Assisted Language Learning*, 21(1), 9–28.
8. Dyrud, M. A., Worley, R. B., & Flatley, M. E. (2005). Blogging for enhanced teaching and learning. *Business Communication Quarterly*, 68(1).
9. Elola, I., & Oskoz, A. (2008). Blogging: Fostering intercultural competence development in foreign language and study abroad contexts. *Foreign Language Annals*, 41(3), 454–477.